

I. Tétel

II. Tétel

III. Tétel

Érettségi tétel kidolgozás

Siklódi Beáta
Marosvásárhely, 2020.

Petőfi Sándor: Csatadal

Trombita harsog, dob perreg,

Kész a csatára a sereg.

Előre!

Süvít a golyó, cseng a kard,

Ez lelkesíti a magyart.

Előre!

Föl a zászlóval magasra,

Egész világ hadd láthassa.

Előre!

Hadd lássák és hadd olvassák,

Rajta szent szó van: szabadság.

Előre!

Aki magyar, aki vitéz,

Az ellenséggel szembenéz.

Előre!

Mindjárt vitéz, mihelyt magyar;

Ő s az isten egyet akar.

Előre!

Véres a föld lábam alatt,

Lelőtték a pajtásomat,

Előre!

Én se' leszek rosszabb nála,

Berohanok a halálba,

Előre!

Ha lehull a két kezünk is,

Ha mindnyájan itt veszünk is,

Előre!

Hogyha el kell veszni, nosza,

Mi vesszünk el, ne a haza,

Előre!

Értelmezési szempontok:

- Mutassa be a csatadal sajátosságait a vers alapján!
- Mi jellemző a vers beszédhelyzetére?
- Hogyan erősítik a stílusalakzatok, a hangzás a jelentést?
- Milyen értékrend körvonalazódik a versben?

Bevezető

A versírás időpontja egy jelentős történelmi eseményre utal.

Az 1848-as forradalom nagy jelentőségű esemény a magyar történelemben.

Az esemény eszmei értéke a magyar nemzet **szabadságért** való küzdelme.

A közösségi értékek előtérbe helyezése figyelhető meg. A nemzet legfontosabb értéke a szabadság.

**Debrecen, 1848.
december 8.**

A csatadal sajátosságai

A dal altípusa

Lelkesítő, buzdító jellege van, a harcba készülők indulója.

A lelkesítő jelleget az „*Előre!*” refrén teremti meg.

A versforma, amely a katonák menetelését imitálja.

Zeneiség jellemző: páros rím.

Hangutánzó szavak, amelyek felelevenítik a csata hangulatát.

A katonák eszközkészlete jelenik meg, a harci fegyverek, a zászló, a katonák életére utaló jellegzetességek.: „*trombita harsog*”, „*dob pereg*”, „*süvít a golyó*”, „*cseng a kard*”.

A cél kijelölése, a szabadságért való küzdelem.

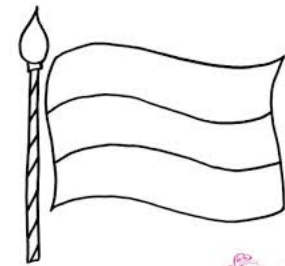

Dinamikus képek jelennek meg a költeményben: „*süvít a golyó*”, „*berohanok a halálba*”.

A meggyőzés retorikájának jelenléte.

A lírai én érvekkel ösztönzi a katonákat, meggyőződése, hogy a szabadságért érdemes áldozatokat hozni.

picibaba.hu

A vers beszédhelyzete

1-3. szakasz

Általános helyzetkép figyelhető meg.
Egyes szám, harmadik személyű, tudósító hangnem jelenik meg.
A csatába menők bátor, lelkes, önfeláldozó magatartása figyelhető meg.
A katonákra a hit és az önbizalom jellemző. A szabadságért küzdenek, és ezért életüket áldozzák.

4. szakasz

A lírai én **egyes szám első személyben** szólal meg, személyes hangvétel kerül előtérbe. A személyes elkötelezettség nyilvánul meg. Jellemző a példaértékű magatartás követése.

5. szakasz

Váltás **többes szám első személyre.**
A hazáért való önfeláldozás gesztusa jelenik meg.
A feltételes mód a halál lehetőségét jelöli ki.
Értékrend: a haza védelme és szabadsága.

A vers szerkezete

A mű szerkezetét a beszédhelyzet váltakozása is kijelöli

1-3. szakasz

Tudósító hangnem, a csatába induló katonák lelkesedését mutatja be.

Kívülálló, szemlélő

4. szakasz

Személyes hangnem. A lírai én sorsközösséget vállal a csatába vonuló katonákkal. Ez a személyes indíttatás teszi hitelessé, felvállalhatóvá az áldozathozatalt.

5. szakasz

A csatába vonuló katonák nevében szólal meg a lírai én, sorsközösséget vállalva velük. Ő maga is azon emberek közé tartozik, akik áldozatot képesek hozni a hazáért, a szabadságért.

Az esemény részese, megtapasztalója

Stílusalakzat, hangzás és jelentés összefüggése

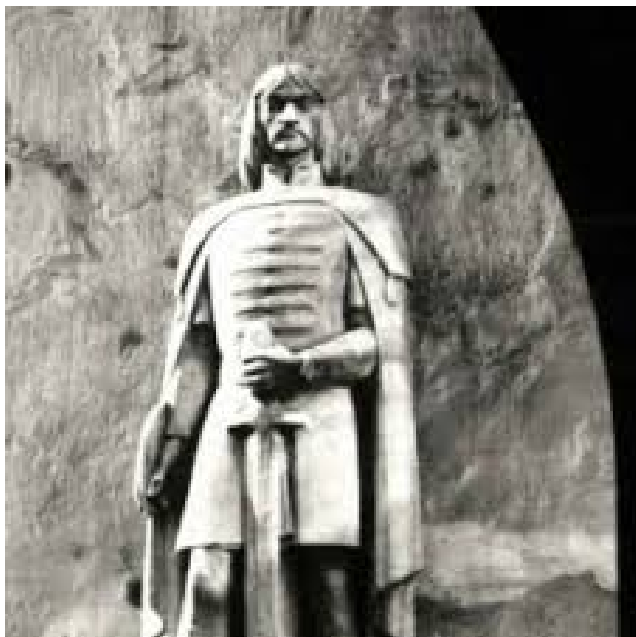

Refrén: „*Előre!*”-határozott magatartást jelöl ki, irányt kifejező szó.
Kitartás és közös akarat kifejezője.

Hangtani szempontból:
zárhangok dominanciája, a pergő „r” hangok jelentősége figyelhető meg, amelyek felidéznek a csata hangulatát, léthelyzetét.

Auditív képekkel való indítás:
„*trombita harsog*”, „*dob pereg*”,
„*süvít a golyó*”, „*cseng a kard*”.

A hangutánzó igék
fontossága: „*harsog*”,
„*pereg*” stb. – erőteljes,
határozott magatartást előidéző képek.

A vers értékrendje

A nemzeti öntudat költeménye

A magyar vitéz alakját
jeleníti meg

Transzcendens cél: a
szabadság

Bátorság

Hazáért való
önfeláldozás

Helytállás,
becsület, hírnév

Stílusirányzat jellegzetességei

Romantika irányzatának jellegzetességei

Téma

- A szabadságért való küzdelem

Romantikus emberkép

- Bátor vitéz, aki önként vállalja a küzdelmet a szabadságért, és ezért akár életét is áldozza.

Hangulat

- Csatára jellemző dinamikus, lelkesítő hangulat. Bátorságot sugalló magatartás.

Romantikus képalkotás

- Az ismétlés nyomatékosító szerepe, a hangutánzó igék hangulatkeltő szerepe, a halál megjelenítésének látomása (romantikus vízió).

Olvassa el a következő szöveget, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszoljon a kérdésekre!

„Az Európai Űrügynökség Rosetta űrszondájának felvételein a 67P/Churumov-Gerasimenko-üstökös magja körül zárt pályán keringő kis méretű magtöredéket fedeztek fel, amely az üstökös kísérőjének, kis „holdjának” tekinthető. A felfedezés váratlan, és egyben nagy bravúr is – adja hírül a csillagaszat.hu.

Az Európai Űrügynökség (ESA) Rosetta űrszondája 2014. augusztus 6-án – tehát már öt éve – ért a 67P/Churyumov-Gerasimenko-üstökös (röv. 67P) magjához, és igen bonyolult mozgásokat végezve több mint két évig, 2016. szeptember 30-ig maradt közelében és tanulmányozta a Naprendszer őseredeti kis égitestjét. A szonda Philae leszállóegysége – bár igen kalandos út után – 2014. november 12-én sikeresen leszállt az üstökös mag felszínére, majd a keringő egység 2016. szeptember 30-án előre eltervezett módon és helyen elérte az üstökös mag felszínét, és ezzel befejezte küldetését.

Az elmúlt napokban az ESA egy váratlan és bravúros felfedezést tett közzé: a 67P-üstökös magja körül egy kis égitest kering, vagyis egy természetes kísérője, mondhatni „holdja” van az üstökösnek. A felfedezést Jacint Roger Perez barcelonai fotográfus tette, aki egyébként csillagászati és űrkutatási témájú felvételeket készít és asztrofotózással is foglalkozik. A kísérőt a Rosetta OSIRIS (Optical, Spectroscopic and Infrared Remote Imaging System) képfelvévő rendszere kislátószögű kamerájának (NAC, Narrow-Angle Camera) 2015. október 21-én készített felvételein találta a felfedező.[...]

A 67P magja körül keringő kis égitestet nem hivatalosan „Churymoon”-nak (vagy „Csurihold”-nak) nevezik. Meg kell azonban jegyezni, hogy igazából egy égitest „holdjáról” akkor beszélünk, ha az nem egy porszemcse vagy kis méretű törmelékdarab, ezért a 67P-üstökös magja körül keringő kis test nem a hagyományos értelemben vett „hold”: a 67P magjának mintegy 4 km-es méretéhez képest egy 4 méteres kis tömb elenyészően kicsi ahhoz, hogy „holdnak” nevezzük.”

(<https://www.csillagaszat.hu/hirek/nr-egyeb-naprendszer/apro-objektumok/nr-aproustokosok/varatlan-felfedezes-kiseroje-van-a-rosetta-urszonda-ustokosenek/>)

II. tétel: Feladatok

- a. Mit fedezett fel a Rosetta űrszonda?
- b. Mutassa be a Rosetta űrszonda küldetését a szöveg alapján!
- c. Adjon példát az idézőjel jelentésmódosító szerepére a szövegben!
- d. Fejtse ki véleményét 10-15 mondatban a tudományos kutatások jelentőségéről!

a. Mit fedezett fel a Rosetta űrszonda?

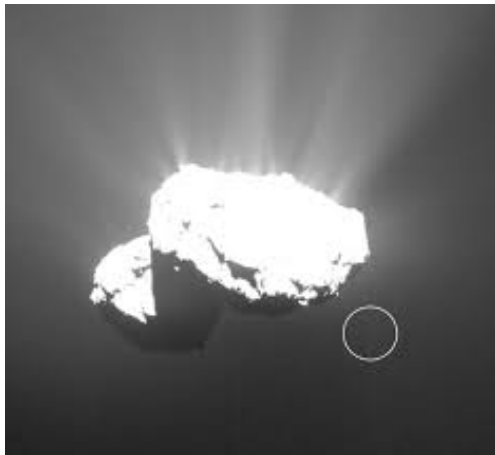
„Az Európai Űrügynökség Rosetta űrszondájának felvételein a 67P/Churumov-Gerasimenko-üstökös magja körül zárt pályán keringő kis méretű magtöredéket fedeztek fel, amely az üstökös kísérőjének, kis „holdjának” tekinthető. A felfedezés váratlan, és egyben nagy bravúr is – adja hírül a csillagaszat.hu.”

Válasz megfogalmazása:

A Rosetta űrszonda felfedezte, hogy a 67P/Churumov-Gerasimenko-üstökös magja körül, zárt pályán egy kis méretű magtöredék kering. Ezt a kutatók az üstökös kísérőjének, kis „holdjának” tekintik. Ez egy nagyon fontos felfedezésnek számít.

b. Mutassa be a Rosetta űrszonda küldetését a szöveg alapján!

„Az Európai Űrügynökség (ESA) Rosetta űrszondája 2014. augusztus 6-án – tehát már öt éve – ért a 67P/Churyumov-Gerasimenko-üstökös (röv. 67P) magjához, és igen bonyolult mozgásokat végezve több mint két évig, 2016. szeptember 30-ig maradt közelében és tanulmányozta a Naprendszer őseredeti kis égitestjét. A szonda Philae leszállóegysége – bár igen kalandos út után – 2014. november 12-én sikeresen leszállt az üstökös mag felszínére, majd a keringő egység 2016. szeptember 30-án előre eltervezett módon és helyen elérte az üstökös mag felszínét, és ezzel befejezte küldetését.”

A válasz megfogalmazása:

A Rosetta űrszonda feladata az volt, hogy a Naprendszer őseredeti égitestjét tanulmányozza. Küldetése sikeres volt, hiszen leszállt az üstökös felszínére.

c. Adjon példát az idézőjel jelentésmódosító szerepére a szövegben!

1. „... amely az üstökös kísérőjének, kis **„holdjának”** tekinthető.”- az idézőjel azt fejezi ki, hogy nem valódi hold, hiszen ehhez kisméretű, azonban éppen úgy viselkedik mint a hold, vagyis kering egy égitest körül.

2. „, nem hivatalosan **„Churymoon”-nak** (vagy **„Csurihold”-nak**) nevezik.”-az idézőjel az első esetben a hold nem hivatalos, tehát nem tudományos megnevezését tartalmazza, második esetben pedig ennek a köznyelvi megnevezésnek a magyar megfelelőjét találjuk.

d. Fejtse ki véleményét 10-15 mondatban a tudományos kutatások jelentőségéről!

Véleményem szerint a tudományos kutatások rendkívül fontosak az emberiség számára. Úgy vélem, hogy ezen kutatások hozzájárulnak ismereteink kiteljesedéséhez, elősegítik a tudományos tisztánlátást, és nem utolsósorban az emberiség fejlődését, önértelmezését eredményezik.

Elsősorban azért tartom fontosnak a tudományos kutatásokat, hiszen ezek a fejlődés alapját képezik. A tudományos kutatások következtében fejlődik az emberi tudás, az emberi gondolkodásmód, és ezáltal bővülnek ismereteink, gazdagabbá válik tudásunk a világról, környezetünkről.

Másodsorban azért gondolom, hogy fontos a tudományos kutatás, hiszen minden egyes felfedezés egy újabb nézőpontot tesz lehetővé számunkra. Évszázadok során többször is volt arra példa, hogy újabb tudományos kutatások eredményének következtében teljesen átértékelődött látásmódunk, véleményünk életünkről. Ezen átértékelések gyakran a világról alkotott felfogás megváltozásához vezettek.

Továbbá fontosnak tartom a tudományos kutatásokat azért is, mert az emberiségnek szüksége van arra, hogy tisztán lássa, világosan értse a körülötte levő világot. A világ felfedezése, megismerése és annak megértése, az egyén helyének, szerepének meghatározásához is vezet, és ez mindannyiunk számára fontos folyamat.

Tehát a tudományos kutatás nem csupán a tudományos felfedezések miatt fontos, hanem azért is, mert ezek által maga az ember, az emberiség önmeghatározása alakul, változik.

Hogyan írjunk értekezést?

Az értekezés az **elemző-meggyőző** közlésfajtákhoz tartozik.

A vizsgálandó kérdéskört a **cím** jelöli ki. Ezért a kifejtésnek minden esetben a címre kell épülnie.

Tételmondatok használata

Bevezetés - általános megállapításokat tartalmaz.

A szövegalkotásnál figyelembe kell venni a **szövegszerkesztés átfogó elemeit**: bevezetés, tárgyalás, befejezés.

Tárgyalás –részletes kifejtés, bizonyítás, amely rész-egész, vagy ok-okozati viszonyok mentén halad.

Kitérések –csak olyanok, amelyek összefüggésben állnak az alaptémával.

A szövegépítés folyamatossága

Nyelvi megformálás, igényesség.

Gondolatmenet összegzése, levonható következtetések megfogalmazása, értékelés.

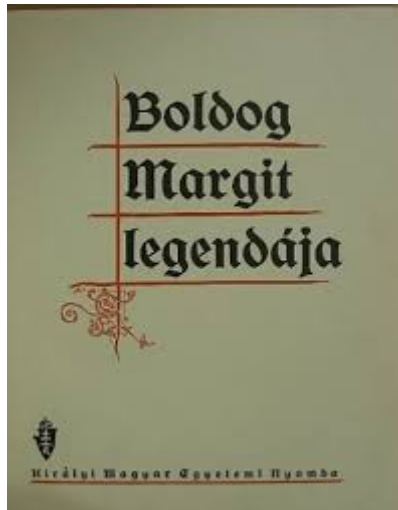
Az áldozatvállalás az epikus művekben

Margit legenda

Zrínyi Miklós: Szigeti
veszedelem

Értelmezési szempontok

- A választott epikus alkotás műfaji sajátosságai
- A mű stílusirányzata
- Az áldozatvállaló hős jelleme
- Ellentétek a választott műben

Margit legenda

a. műfaji
sajátosságok

Középkori legenda

A középkor legnépszerűbb
epikus műfaja. Az elnevezés
latin eredetű, jelentése
„*olvasandó dolgok*”.

Szent hely vagy szent
életű ember történetét
mutatja be.

Rendelkezik valós
alappal, és kiegészül
csodás elemekkel.

Keresztény
világ szemlélet, vallásos
jelleg jellemző.

A főszereplő példaértékű
magatartása figyelhető meg.

Az elbeszélő szubjektív
magatartása érvényesül.

A mű stílusirányzata

A középkor

- vallásos kor
- istenközpontúság jellemzi
- alapnyelv: a latin
- alapkönyv: a Biblia

szerzetesek

Művészi munka: geszta és krónika másolása, iniciálé és miniatúra készítése

apácák

Önsanyargató / aszkétikus életmód jellemző. Krisztus utánzás jelenik meg.

A középkori embereszmény

- Az embereszmény: az aszkétikus életmódot élő apáca, a földi értékek megvetése, a földi világ, mint „siralomvölgy” felfogás érvényesülése.
- A szent középpontba helyezése.
- Margit élettörténetében, cselekedeteiben a keresztény értékrend valósul meg.

- A középkori világkép a keresztény világ hierarchikus rendjére épül.
- A középpontban Krisztus törvényei, példái, értékei állnak.
- A cél az Imitatio Christi, Krisztus cselekedeteinek követése jellemző.

Az áldozatvállaló hős jelleme

Szent Margit

Középkori hős, **kiválasztottság** jellemzi: születése előtt a nemzet megmentéséért felajánlott áldozat.

Aszkétikus életmódot élő apáca, célja a földi szenvedés által a földön túli boldogság megszerzése.

Imitatio Christi, a földi életben Krisztus iránt való elkötelezettsége nyilvánul meg.

Mártírszerep vállalása, nemzetföltés, ima, vezeklés a magyar nemzet sorsáért.

Csodatételei: életében és halála után elkövetett csodatételek.

Elvei mellett kitartó jellem: Krisztus iránti elkötelezettségét családja fölé helyezi.

Ellentétek a választott műben

Margit magatartása

ELLENTÉT

Apácatársai magatartása

- Margit hite, elkötelezettsége
- Aszkétikus életmódja
- Csodatételei
- Imitatio Christi magatartása
- királylány, aki megveti a földi, anyagi értékeket és vállalja a szegénységet

- Az apácatársak látszólagos vallásossága és elkötelezettsége

Eszményített jellem

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem

a. műfaji tulajdonságok

Barokk eposz

Követi az antik eposz kellékeit, de keresztény elemekkel egészíti ki.

Eposzi kellékek: propozíció, invokáció, in medias res, enumeráció, Deus ex machina, peroráció

Elkötelezett, példamutató hős, a közösség érdekeiért küzd.

Keresztény és görög mitológiai elemek jelenléte a műben

Téma: 1566-os szigetvári ostrom

Kompozíció: tudatosságra vall, mellékepizódok a szerkezetben, szerelmi szál kibontakozása, történelmi hitelességre való törekvés.

A mű stílusirányzata

Barokk kor

Monumentalitás

Emberideál: mártírkultusz, a kereszténységért életét áldozó katona, Athleta Christi.

Keresztény jelleg az eposzi kellékekben: pl. invokáció, amely Szűz Máriához szól, enumeráció, amelyben a törökök érkezése ellentétben áll magyarok csendjével, az isteni segítség, a pokol erőinek megjelenítése.

A hősök kiemelése, kozmikus méretű hasonlatok, metaforák, költői túlzások jelenléte.

A harcok mozgalmasság leírása, dinamikus, párviadalok, seregek ütközete, a düh, az indulat érzékeltetése.

A mitológiai elemek jelenléte, a végzetes véletlen, isteni beavatkozás, látomásos képek jelenléte.

Az áldozatvállaló hős jelleme

Zrínyi Miklós jelleme

Példamutatás

Vallásos magatartás

Athleta Christi – Krisztus bajnoka: ismeri és vállalja feladatát.

Fokozás: ember-vitéz-
mitikus hős

Zrínyi beszéde – hierarchiára épülő értékrend bemutatása: keresztény haza-család-hírnév

Kiválasztottság – Istennek ajánlja sorsát, Isten elfogadja áldozatát, megszólítja őt. Nem inog meg, kitartás jellemzi, a közösségért küzdő hős, alázat, bátorság jellemzi.

Zrínyi halála-engesztelő áldozat a magyar hazáért.

Ellentétek a választott műben

Térbeli ellentétek

Földi világ –
transzcendens világ

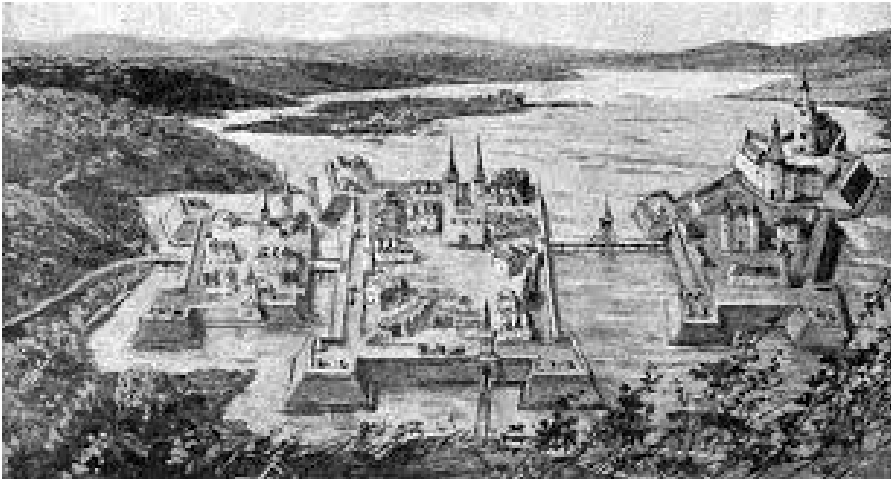
Szereplők közti
ellentétek

összmagyarság-
szigetváriak

Magyar – török sereg
és vezérek közötti
erkölcsi ellentét

Női szereplők és a
szerelmi szálak
közötti ellentétek

A török sereg bukása-
a magyar sereg
erkölcsi győzelme

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!